

PNAD STO LAT TEMU

Ostatni taki spis

LUDNOŚĆ CHODZIEŻY I POWIATU CHODZIESKIEGO NA POCZĄTKU XX WIEKU - CZ.II

Sytuacja w samej Chodzieży przedstawiała się następująco:

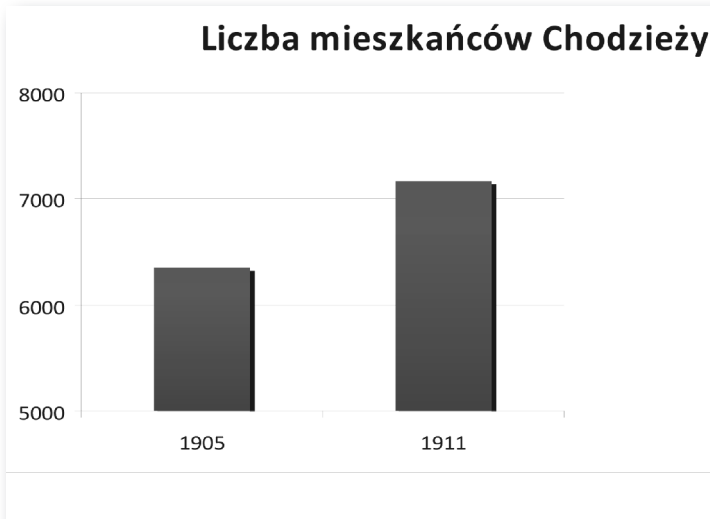
Miasto posiadało 545 domów mieszkalnych, w tym 4 niezamieszkałe oraz dodatkowo 5 innych obiektów nadających się do zamieszkania (np. chaty, namioty), które zapewniały dach nad głową 1572 gospodarstw domowym.

W porównaniu do 1905 roku, gdy liczba domów wynosiła 469 oraz 6 innych obiektów nadających się do zamieszkania, zwiększyła się o 76.

Liczba gospodarstw domowych w 1905 roku wynosiła 1380 (w tym 101 osób mieszkających samotnie), a więc po 6 latach zwiększyła się o 192.

Całkowita liczba ludności w Chodzieży w 1911 roku wynosiła 7162, z czego mężczyzn 3378, a kobiet 3784.

Liczby te w 1905 roku wynosiły:

całkowita - 6348, mężczyzn 2993, kobiet 3355. Ludność Chodzieży zwiększyła się więc o 814 osób, czyli o niecałe 13%.

Podział mieszkańców ze względu na wyznawaną religię w 1911 roku wyglądał następująco: miasto zamieszkiwało 3971 pro-

tów, 2491 katolików, 298 mojżeszowego i zaledwie 3 osoby innego wyznania. Chodzież zatem zamieszkiwało wtedy 56% protestantów, 39% katolików, 4,5% Żydów.

Językiem niemieckim jako ojczystym, według spisu, posługiwało się w Chodzieży w 1911 roku 5996 osób, polskim zaś 1047. 118 osób traktowało oba te języki równorzędnie.

W 1905, wg spisu, niemiecki wskazywało 5239, polski zaś 794. Oba języki równorzędnie trakt-

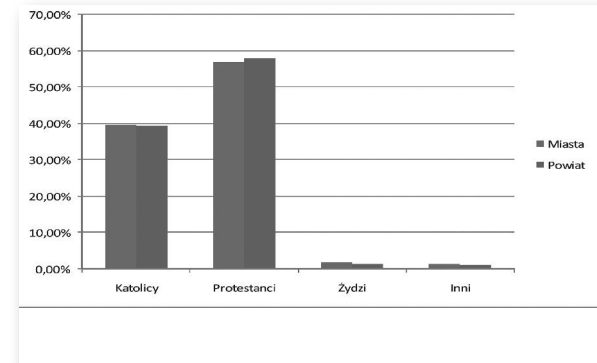
wej, co wiązało się z jej rozwojem gospodarczym i napływem robotników z okolicznych wsi. Jednakże po tychże danych trudno wykazać rzeczywistą liczbę Polaków zamieszkujących wówczas Chodzież.

Z pewnością, za Polaków można było uznać tych wszystkich chodzieżan, którzy wskazali jako język ojczysty polski, jednak liczba ta była prawdopodobnie większa, zważywszy na liczbę katolików w mieście.

Z pewnością nie była ona mniejsza niż 15-16%, ale też nie większa niż maksymalnie (liczba ta jest z pewnością zawyżona, choćby dlatego, że przyjmuje za górną granicę polskości liczbę katolików w mieście) 41%. Rozrzut to ogromny, ale jeżeliby przyjąć ostrożnie, że połowa miejscowych katolików identyfikowała się z polskością, liczba ta wyniosłaby nieco ponad 20% i prawdopodobnie byłaby bliższa prawdzie (m. in. bliższe tej liczbie informacje podają opracowania niemieckie, choć próbują niekiedy ją zaniżyć z korzyścią dla Niemców).

Tadeusz Matraszek

Źródła:
Dodatek do numeru 139 Kolmarer Kreiszeitung, 25 listopada 1911. Ogłoszenie chodzieskiego landrata J. H. Freiherra von Platzenberga z 15 listopada 1911 o wynikach spisu ludności powiatu chodzieskiego.

Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że wśród Niemców znajdowała się bardzo znaczna grupa katolików, a w związku z tym uogólnienie: katolik-Polak i protestant-Niemiec także nie jest ściśle. Należy jednak założyć, że tylko niewielka grupa Polaków wyznawała protestantyzm. W związku z tym liczbę Polaków zamieszkujących Chodzież tuż przed I wojną światową należy szacować ostrożnie.

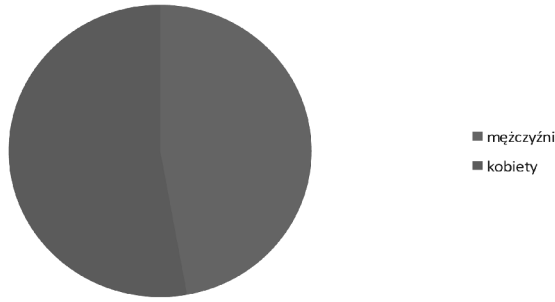
Kolmarer Kreiszeitung, nr 153, 28 grudnia 1918.

Gemeindelexikon für die Provinz Posen, Berlin, 1908.

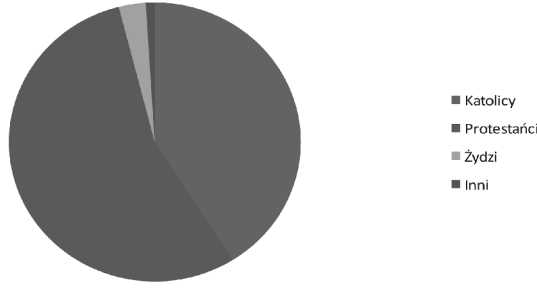
red. Krüger P, Antlitz und Geschichte des Kreises Kolmar (Posen), Kiel, 1970.

Lück K., Die Geschichte des Deutschtums in Chodzież (Kolmar) und Umgebung, Poznań 1937.

Podział mieszkańców według płci - 1911

Podział religijny w Chodzieży - 1911

Chodzież zamieszkiwało więc 55% protestantów, 41% katolików i 3% Żydów.

W 1905 liczby te przedstawiały się następująco: 3556 protestan-

wało tylko 8 osób.

Powyższe wyniki wskazują tendencję do stopniowej repolonizacji Chodzieży w ostatnich latach przed wybuchem I wojny światowej.

SZKOŁA PODSTAWOWA W BUDZYNIU

Pamięć jest wieczna

Jak co roku uczniowie Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kotarbińskiego w Budzynie zapalili znicze na grobach dawnych nauczycieli - Feliksa Drzewieckiego, Romana Hyszera, Jadwigi Wekwerf i innych, spoczywających na budzyńskim cmentarzu. Tradycyjnie uczniowie klas szóstych uporządkowali również mogiły poległych podczas II wojny światowej, realizując w praktyce hasło „Pamięć jest wieczna”.

UCZNIOWIE ZE STRZELEC PORZĄDKOWALI GROBY

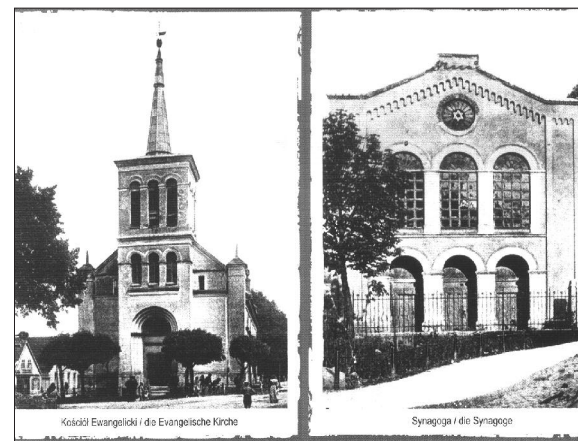
Tym, o których już nikt nie pamięta...

29 października grupa uczniów z klas IV - VI ze Szkoły Podstawowej w Strzelcach z opiekunami Małgorzatą Adamowską i Ewą Porowską, udała się na cmentarz w Chodzieży, by uporządkować groby najczęściej bezimiennie, zapomniane, opuszczone. Dzieci starały się jak mogły, by stan jaki zastali, troszkę poprawić. Zebrano wiele worków śmieci, a na koniec ułożono przywiezione ze sobą stroiki, które uczniowie wykonali samodzielnie na zajęciach techniki, oraz zapalono znicze i w ciszy uczczono pamięć zmarłych krótką modlitwą. RE

TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW ZIEMI CHODZIESKIEJ ZAPRASZA

Tablice pamiątkowe

Przypominamy, że jutro, 9 listopada odbędzie się uroczyste odsłonięcie tablic, upamiętniających synagogę i kościół ewangelicki - świątyni, jakie jeszcze w pierwszej połowie XX wieku istniały w Chodzieży. O godz. 13.00 odsłonięta zostanie tablica na skwerze przy ul. Harcerskiej, a o godz. 14.00 - na ul. Kościuszki. Organizatorami tych uroczystości są Towarzystwo Miłośników Ziemi Chodzieskiej i Heimatkreisgemeinschaft Kolmar. RC